

LUMINIȚA TULEAȘCĂ

DREPTUL COMERTULUI INTERNAȚIONAL
Tranzacții comerciale internaționale

Universul Juridic

București

-2017-

CUVÂNT ÎNAINTE	5
ABREVIERI.....	17
TITLUL I. INTRODUCERE ÎN DREPTUL COMERȚULUI INTERNĂȚIONAL.....	19
CAPITOLUL I. PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA COMERȚULUI INTERNĂȚIONAL. COMERȚ INTERNAȚIONAL <i>VS.</i> IZOLAȚIONISM. GLOBALIZARE ȘI IMPERIALISM ECONOMIC.....	19
Secțiunea I. Uniunea Europeană și globalizarea activității comerciale.....	19
Secțiunea 2. Perspectivele dezvoltării activității comerciale internaționale	23
§ 1. Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții – TTIP	23
§ 2. Acordul privind comerțul cu servicii (TiSA).....	24
§ 3. Acordul Economic și Comercial Complet – CETA.....	25
§ 4. Acordul de Parteneriat Trans-Pacific – TPPA	26
CAPITOLUL II. OBIECTUL, CONȚINUTUL ȘI DEFINIȚIA DREPTULUI COMERȚULUI INTERNAȚIONAL	27
Secțiunea I. Activitatea comercială internațională	27
Secțiunea II. Obiectul, conținutul și definiția dreptului comerțului internațional.....	29
CAPITOLUL III. IZVOARELE DREPTULUI COMERȚULUI INTERNATIONAL	33
Secțiunea I. Izvoarele internaționale ale dreptului comerțului internațional.....	34
§.1. Tratatete	34
§.2. Legislația străină	36
Secțiunea II. Izvoarele normative interne ale dreptului comerțului internațional.....	36
Subsecțiunea 1. Legea.....	36
§.1. Legislația națională	36
§.2. Legislația europeană	38
Subsecțiunea 2. Uzanțele (comerciale internaționale).....	41
Subsecțiunea 3. Principiile generale ale dreptului	44

Respect pentru oameni și cărți.

Secțiunea III. Izvoarele interpretative ale dreptului comerțului internațional.....	44
Secțiunea IV. Izvoarele sui generis ale dreptului comerțului internațional. Jurisprudența obligatorie	45
TITLUL II. PARTICIPANȚII LA COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	49
CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE. PRINCIPII. CONCEPTE	51
Secțiunea I. Principiul libertății de stabilire	51
Secțiunea II. Principiul liberei circulații a capitalurilor	52
Secțiunea III. Principiul libertății prestării serviciilor	53
Secțiunea IV. Transparența activității transfrontaliere a întreprinzătorilor.....	53
Secțiunea V. Întreprinderile multinaționale / transnaționale (<i>multinational enterprises – MNEs</i>)	55
CAPITOLUL II. COMERCIANȚII PERSOANE FIZICE STRĂINE	59
Secțiunea 1. Calitatea de comerciant a persoanei fizice străine	59
Secțiunea 2. Desfășurarea activității comerciale în România de către persoane fizice străine	62
Subsecțiunea 1. Condițiile desfășurării activității comerciale în România de către persoane fizice străine.....	62
Subsecțiunea 2. Formele desfășurării activității comerciale în România de către persoane fizice străine.....	65
§.1. Persoana fizică autorizată – PFA	65
§.2. Întreprinderea individuală.....	66
§.3. Întreprinderea familială.....	67
CAPITOLUL III. SOCIETĂȚILE COMERCIALE	69
Secțiunea 1. Societățile comerciale străine. Naționalitatea societăților comerciale	69
Subsecțiunea 1. Criterii de determinare a naționalității societăților comerciale.....	70
§.1. Criteriul sediului social / statutar – <i>registered office</i>	70
§.2. Criteriul încorporațiunii (<i>incorporation theory</i>)	70
§.3. Criteriul sediului real / centrului de decizii – <i>real seat theory / head office theory</i>	71
§.4. Criteriul controlului	72
Subsecțiunea 2. Opțiunea legii române privind naționalitatea societăților comerciale	73
Subsecțiunea 3. Naționalitatea societății comerciale și <i>lex societatis</i>	74

Revenirea dreptului de autor și a dreptului de traducere

Secțiunea II. Recunoașterea internațională a personalității juridice a societăților comerciale.....	74
Secțiunea III. Dreptul de stabilire al societăților comerciale.....	76
§.1. Schimbarea naționalității. Dreptul de stabilire, transferul transnațional al sediului și naționalitatea societăților comerciale.....	76
§.2. Dreptul de stabilire, sediu real și sucursalele societăților. <i>Cauza Centros</i>	80
Secțiunea IV. Structurile exogene ale societăților comerciale (străine).....	81
§ 1. Sucursalele și filialele societăților comerciale străine	82
§ 2. Reprezentanțele societăților comerciale străine.....	86
Secțiunea V. Societățile comerciale cu participare străină.....	88
CAPITOLUL IV. SOCIETĂȚILE ȘI GRUPURILE EUROPENE	90
Secțiunea I. Societatea (anonimă) europeană.....	90
§.1. Regimul juridic al societății europene	90
§.2. Implicarea lucrătorilor	94
§.3. Studiu de caz – Allianz SE.....	94
Secțiunea II. Societatea cooperativă europeană	95
Secțiunea III. Grupul european de interes economic.....	97
CAPITOLUL V. GRUPURILE (MULTINAȚIONALE) DE SOCIETĂȚI. HOLDING-URILE (MULTINAȚIONALE).....	100
Secțiunea I. Grupurile (multinaționale) de societăți.....	100
Secțiunea II. Grup de societăți vs. Holding.....	102
CAPITOLUL VI. PARTICIPAREA STATELOR LA COMERȚUL INTERNAȚIONAL. STATE CONTRACTS.....	104
Secțiunea I. Sistemele economice și participarea statelor la comerțul internațional.....	104
Secțiunea II. Contractele statului – <i>State contracts</i>	105
Secțiunea III. Imunitățile de jurisdicție ale statelor vs. soluționarea disputelor (economice) dintre state și dintre acestea și investitori	107
§.1. Imunitățile de jurisdicție ale statelor.....	107
§.2. Soluționarea disputelor (economice) dintre state și dintre acestea și investitori	109
TITLUL III. FUZIUNEA TRANSFRONTALIERĂ	111
CAPITOLUL I. REGIMUL JURIDIC AL FUZIUNII TRANSFRONTALIERE	111
Secțiunea I. Considerații generale. Principii. Sediul materiei	111
Secțiunea II. Concepte. Legea aplicabilă și competența jurisdicțională.....	113

Respect pentru oameni și țări

Secțiunea III. Formalitățile realizării fuziunilor transfrontaliere.....	116
Secțiunea IV. Efectele fuziunii transfrontaliere. Nulitatea fuziunii	123
Secțiunea V. Fuziunea transfrontalieră și libertatea de stabilire	125
TITLUL IV. INSOLVENȚA TRANSFRONTALIERĂ.....	128
CAPITOLUL I. REGLEMENTAREA EUROPEANĂ A INSOLVENȚEI TRANSFRONTALIERE	128
Secțiunea I. Aspecte generale privind reglementarea procedurii de insolvență.....	128
Secțiunea II. Principalele problematici ale insolvenței transfrontaliere	132
Secțiunea III. Reglementarea europeană a insolvenței transfrontaliere – Regulamentul (UE) nr. 848/2015 privind procedurile de insolvență	134
Subsecțiunea 1. Domeniul de aplicare al Regulamentului (CE) nr. 1346/2000 și Regulamentului (UE) nr. 848/2015.....	137
Subsecțiunea 2. Competența jurisdicțională și legea aplicabilă în insolvența transfrontalieră	138
§.1. Criteriile de determinare a competenței jurisdicționale internaționale	138
§.2. Problematika determinării (interpretării) centrului intereselor principale ale debitorului în insolvența transfrontalieră (COMI)	141
Subsecțiunea 3. Efectele deschiderii procedurilor colective de insolvență transfrontalieră	147
Secțiunea IV. Insolvența grupurilor de societăți	149
§.1. Concept	149
§.2. Consolidarea procedurilor de insolvență a grupului de societăți	150
§.3. Coordonarea procedurilor de insolvență ale societăților din grup	152
Secțiunea V. Aspecte practice ale insolvenței transfrontaliere.....	156
CAPITOLUL II. REGIMUL INSOLVENȚEI TRANSFRONTALIERE ÎN RAPORTURILE CU STATELE TERȚE (NON-UE).....	159
Secțiunea I. Competența jurisdicțională și legea aplicabilă în insolvența transfrontalieră în raporturile cu state terțe	159
Secțiunea II. Efectele deschiderii procedurilor de insolvență transfrontalieră în state terțe	161
§.1. Recunoașterea și executarea procedurilor străine de insolvență... ..	161
§.2. Efectele deschiderii procedurilor de insolvență în state terțe	162
§.3. Drepturile creditorilor	163
§.4. Cooperarea internațională	164

TITLUL V. REGIMUL INVESTIȚIILOR STRĂINE	165
CAPITOLUL I. INVESTIȚIILE STRĂINE. FUNDAMENTE	165
Secțiunea I. Reglementarea și rolul investițiilor străine	165
Secțiunea II. Tratatete bilaterale privind investițiile străine și Tratatete Uniunii Europene.....	167
Secțiunea III. Investitorii străini și investițiile străine	168
Subsecțiunea 1. Investitorii străini.....	168
Subsecțiunea 2. Investiția străină.....	171
Subsecțiunea 3. Clasificarea investițiilor străine	171
§.1. Investițiile străine directe și investitorul străin direct	172
A. Investițiile străine directe (ISD).....	172
B. Investitorul străin direct și întreprinderea investiție străină.....	174
§.2. Investițiile străine (indirecte) de portofoliu	175
§.3. Investițiile internaționale publice (de stat).....	176
Secțiunea IV. Modalitățile de realizare a investițiilor străine directe.....	177
CAPITOLUL II. PROTECȚIA INVESTIȚIILOR STRĂINE	179
Secțiunea I. Principii și reglementare	179
Secțiunea II. Principiile Uniunii Europene și investițiile străine.....	180
§.1. Investițiile străine și libera circulație a capitalurilor.....	180
§.2. Investițiile (străine) și libertatea de stabilire	189
§.3. Prioritatea dreptului UE în materia investițiilor străine	191
Secțiunea III. Principiile protecției investițiilor străine	192
§.1. Principiul nediscriminării. Tratatamentul național și principiul națiunii celei mai favorizate. Standardul minim de protecție a investițiilor străine.	194
§.2. Exproprierile directe sau indirecte. Cauza <i>Yukos vs. Rusia</i>	196
§.3. Despăgubiri pentru pierderi	199
§.4. Tratatamentul corect și echitabil. Garanția stabilității regimului juridic al investițiilor vs. dreptul de reglementare. Cauza <i>Micula</i> <i>vs. România</i>	200
§.5. Transferurile aferente investițiilor străine directe	207
§.6. Libertatea alegerii modalității de soluționare a litigiilor relative la investiții străine. <i>Investor-State Dispute Settlement</i>	208
A. Principii	208
B. Semnificația noțiunii de investitor în litigiile relative la investiții. Cauza <i>Barcelona Traction, Belgia vs. Spania</i>	210
C. Regula <i>fork in the road</i> . Cauza <i>Pantehniki SA Contractors</i> & <i>Engineers vs. Republica Albania</i>	211
Secțiunea IV. Garantarea investițiilor străine din România prin intermediul Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor – M.I.G.A.	214

TITLUL VI. TRANZACȚII COMERCIALE INTERNAȚIONALE 216
CAPITOLUL I. TEORIA GENERALĂ A CONTRACTELOR
COMERCIALE INTERNAȚIONALE 216

Secțiunea I. Considerații prealabile. Concepte..... 216

Secțiunea II. Legea aplicabilă contractelor comerciale internaționale 218

Subsecțiunea 1. Fundamente. Conflictul de legi. Legea aplicabilă contractului 218

 Subsecțiunea 2. Libertatea alegerii legii aplicabile contractelor internaționale. *Electio juris* („*choice-of-law rules*”). Fundamente..... 221

Subsecțiunea 3. Limitele libertății de alegere a legii contractelor internaționale 223

 §.1. Ordinea publică și legile de poliție („*mandatory rules*”)..... 223

§.2. Fraudarea legii 232

§.3. Contractul fără lege..... 233

Subsecțiunea 4. Metode obiective de determinare a legii aplicabile contractelor comerciale internaționale..... 235

Subsecțiunea 5. Legea străină. Regim juridic și probă 237

Subsecțiunea 6. Domeniul de aplicare a legii contractului comercial internațional 240

§.1. Reguli generale 240

§.2. Condițiile de fond ale contractului..... 240

§.3. Condițiile de formă ale contractului 242

Secțiunea III. Dreptul uniform al contractelor comerciale internaționale ... 243

Subsecțiunea 1. Originile și particularitățile dreptului uniform al contractelor comerciale internaționale..... 243

Subsecțiunea 2. Dreptul uniform transnațional al contractelor comerciale internaționale..... 245

 §.1. *Lex mercatoria*. (*New*) *merchant law* 245

§.2. Principiile UNIDROIT privind contractele comerciale internaționale 245

Secțiunea IV. Formarea contractelor comerciale internaționale 248

§.1. Principiile formării contractelor comerciale internaționale 248

§.2. Încheierea contractelor comerciale internaționale prin utilizarea contractelor-model. Clauzele standard și clauzele neobișnuite..... 254

Secțiunea V. Conținutul contractelor comerciale internaționale 258

Subsecțiunea 1. Principii 258

Subsecțiunea 2. Clauze principale 258

Subsecțiunea 3. Clauzele asigurătorii împotriva riscurilor în contractele comerciale internaționale 262

§ 1.Considerații generale. Noțiuni 262

Respect pentru oameni și cărți

§ 2. Clauze de menținere a valorii contractului comercial internațional	263
A. Clauza de indexare a prețului contractului.....	264
B. Clauza valutară.....	264
§ 3. Clauze de adaptare a contractelor comerciale internaționale.....	264
A. Clauza de revizuire a prețului contractului	265
B. Clauza ofertei concurente	265
C. Clauza clientului cel mai favorizat	266
Secțiunea VI. Executarea contractelor comerciale internaționale	267
Subsecțiunea 1. Principiile executării contractelor.....	267
Subsecțiunea 2. Hardship-ul și executarea contractului. Clauza de hardship	268
Subsecțiunea 3. Remediile neexecutării	272
Subsecțiunea 4. Forța majoră și (ne)executarea contractului. Doctrina „ <i>frustration</i> ”. Clauza de forța majoră și adaptarea contractului	275

CAPITOLUL II. CONTRACTUL DE VÂNZARE INTERNAȚIONALĂ

DE MĂRFURI	278
Secțiunea I. Domeniul de aplicare al CVIM.....	279
Secțiunea II. Reguli generale de interpretare a CVIM	281
Secțiunea III. Formarea contractului	282
Secțiunea IV. Obligațiile vânzătorului	283
Subsecțiunea 1. Predarea mărfii	284
Subsecțiunea 2. Predarea documentelor asupra mărfii	285
Subsecțiunea 3. Conformitatea mărfii	286
Subsecțiunea 4. Obligația vânzătorului de a-l garanta pe cumpărător contra evicțiunii	289
Secțiunea V. Obligațiile cumpărătorului	290
Subsecțiunea 1. Plata prețului.....	290
Subsecțiunea 2. Preluarea mărfii	291
Secțiunea VI. Conservarea mărfurilor	292
Secțiunea VII. Riscul contractului de vânzare internațională de mărfuri....	292
Secțiunea VIII. Remediile neexecutării contractului.....	294
Subsecțiunea 1. Neexecutarea obligațiilor și contravenția la contract....	295
Subsecțiunea 2. Reguli generale privind remediile neexecutării obligațiilor	296
Subsecțiunea 3. Excepția de neexecutare	296
Subsecțiunea 4. Măsurile intermediare.....	297
Subsecțiunea 5. Executarea contractului	298
§.1. Remedierea sau repararea executării contractului la inițiativa vânzătorului	298

Respect pentru oameni și cărți

§.2. Remedierea executării contractului la cererea cumpărătorului și înlocuirea mărfurilor	299
§.3. Executarea coactivă	300
Subsecțiunea 6. Rezoluțiunea contractului.....	301
Subsecțiunea 7. Daunele interese. Regula <i>mitigation of damages</i>	306
CAPITOLUL III. VÂNZAREA DE MĂRFURI ȘI REGULILE	
INCOTERMS® 2010	309
Secțiunea I. Domeniul de aplicare al Regulilor Incoterms 2010.....	309
Secțiunea II. Clasificarea Regulilor Incoterms 2010.....	310
§.1. Clasificarea Regulilor Incoterms 2010 în funcție de modalitatea sau modalitățile de transport utilizate în cadrul contractului	311
§.2. Clasificarea Regulilor Incoterms 2010 în funcție de numărul de puncte al clauzelor	311
Secțiunea III. Prezentarea și interpretarea Regulilor Incoterms 2010	312
Subsecțiunea 1. Reguli pentru oricare modalitate sau modalități de transport.....	313
§.1. EXW – <i>Ex works</i> – franco fabrică, cu menționarea locului de livrare	313
§.2. FCA – <i>Free carrier</i> – franco transportator, cu menționarea locului de livrare	314
§.3. CPT – <i>Carriage paid to</i> – transport plătit până la..., cu menționarea locului de destinație	316
§.4. CIP – <i>Carriage insurance paid to</i> – transportul și asigurarea plătite până la..., cu menționarea locului de destinație	318
§.5. DAT – <i>Delivered at terminal</i> – livrat la terminal, cu menționarea locului de destinație	319
§.6. DAP – <i>Delivered at place</i> – livrat la locul ... cu menționarea locului de destinație	321
§.7. DDP – <i>Delivered duty paid</i> – livrat cu taxele vamale plătite, cu menționarea locului de destinație.....	322
Subsecțiunea 2. Reguli pentru transportul maritim și pe căile navigabile interioare. FAS, FOB, CFR, CIF	324
§.8. FAS – <i>Free alongside ship</i> – franco de-a lungul navei, cu menționarea portului de încărcare.....	324
§.9. FOB – <i>Free on board</i> – franco la bord, cu menționarea portului de expediere	325
§.10. CFR – <i>Cost and freight</i> – cost și navlu, cu menționarea portului de destinație.....	327
§.11. CIF – <i>Cost, insurance and freight</i> – cost, asigurare și navlu, cu menționarea portului de destinație	329

Respect veniturilor pentru cumpărare și vânzare

TITLUL VII. SOLUȚIONAREA DIFERENDELOR ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL. ARBITRAJUL COMERCIAL INTERNAȚIONAL.....	332
CAPITOLUL I. ARBITRAJUL COMERCIAL INTERNAȚIONAL. CONCEPTE ȘI PRINCIPII FUNDAMENTALE.....	332
Secțiunea I. Introducere în arbitrajul comercial internațional	332
Subsecțiunea 1. Semnificația arbitrajului. Sediul materiei	333
Subsecțiunea 2. Litigiul arbitral. Noțiune și clasificare.....	335
Subsecțiunea 3. Arbitrajul comercial internațional și arbitrajul relativ la investiții internaționale. <i>Investor-state arbitration/ treaty-based arbitration</i>	336
Secțiunea II. Natura juridică a arbitrajului comercial internațional	337
Secțiunea III. Arbitrabilitatea litigiilor comerciale internaționale.....	339
Subsecțiunea 1. Inarbitrabilitatea obiectivă a litigiilor comerciale internaționale	340
Subsecțiunea 2. Inarbitrabilitatea subiectivă a litigiilor comerciale internaționale	343
Secțiunea IV. Caracterele arbitrajului comercial internațional.....	344
Secțiunea V. Clasificarea arbitrajului.....	345
§.1. Arbitraj instituționalizat și arbitraj ad-hoc	346
§.2. Arbitraj de drept (<i>de jure</i>) și arbitraj în echitate (<i>et aequo et bono</i>)	347
CAPITOLUL II. CONVENȚIA DE ARBITRAJ	350
Secțiunea I. Formele convenției de arbitraj	350
§.1. Clauza compromisorie	351
§.2. Compromisul	352
§.3. Înțelegerea scrisă făcută în fața tribunalului arbitral.....	352
Secțiunea II. Condițiile de validitate ale convenției de arbitraj.....	353
Secțiunea III. Efectele convenției arbitrale.....	356
§.1. Efectele de natură contractuală ale convenției de arbitraj.....	356
§.2. Efectele de natură procedurală ale convenției de arbitraj	357
CAPITOLUL III. TRIBUNALUL ARBITRAL	365
Secțiunea I. Constituirea tribunalului arbitral.....	365
Secțiunea II. Competențele tribunalului arbitral.....	366
CAPITOLUL IV. PROCEDURA ARBITRALĂ	367
Secțiunea I. Principiile și regulile procedurii arbitrale	367
Secțiunea II. Cereri incidente în procedura arbitrală	369

CAPITOLUL V. HOTĂRÂREA ARBITRALĂ	371
Secțiunea I. Hotărârea arbitrală. Noțiune și conținut	371
Secțiunea II. Efectele hotărârii arbitrale	373
Secțiunea III. Anularea hotărârii arbitrale	373
CAPITOLUL VI. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR ARBITRALE STRĂINE	376
Secțiunea I. Hotărârea arbitrală străină	376
Secțiunea II. Recunoașterea și executarea hotărârii arbitrale străine	377
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	379